

Een appje: ‘Mama, kan ik 1250 euro van jullie lenen? Ik wil een computer laten bouwen.’ Een gevoelig, wijs jongetje was hij, met zijn afgeplakte luie oogje en zijn brilletje, zijn geheel eigen observaties – ‘Mama weet je... jij bent van hartjes gemaakt’ – en zijn uitgebreide verhandelingen over de bultrugwalvis of de races van *Cars*. Bang voor pauwen, meeuwen en duiven, maar onverslaanbaar als zijn alter ego Superpoes. Nu is hij bijna veertien, heeft de baard in de keel. Wat hij ooit ‘konkjoeteren’ noemde, is een levensvervulling geworden. Hij doet een programmeeropleiding en livestreamt. Hij wil een computer laten bouwen. Knuffelen is verboden.

Van de zoon die in 2006 in mij groeit, durf ik lang niet te houden. ‘Geen greintje van de positieve naïviteit van mijn eerste zwangerschap,’ schrijf ik in het dagboek dat ik eind september van dat jaar, een maand voor de uitgerekende datum, voor hem begin. Eerder heb ik het niet gedurfd, dan begin ik een beetje ver-

trouwen te krijgen. Hij wordt geboren in november, maar pas maanden later schrijf ik over die avond.

24 februari 2007: Iets wat me vanavond weer niet losliet, zoals vaker sinds jouw geboorte, is een beeld van na de bevalling: jij, aangekleed op een verzorgingskussen, onder de warmhoudlamp. We moesten urenlang wachten voordat we uiteindelijk, om drie uur 's nachts, uit het ziekenhuis konden vertrekken. Het was druk en er was domweg geen tijd om ons administratief af te handelen. Ik lag op bed te wachten, met uitzicht op jou. Want jij was daar op dat kussen neergelegd. Waarom heb ik je er niet afgehaald? Jij lag er heerlijk, op dat kussen, diep in slaap, dus ik denk dat het jou niet heeft gedeerd. Maar ik snap gewoon niet waarom ik niet heb gedaan wat mijn hart me ingaf, dat ik je daar bijna als een vreemde liet liggen. Waarom heb ik je niet opgepakt en vastgehouden, dicht tegen me aan? Ik liet je liggen en bestudeerde je, in plaats van je te koesteren. Het voelt of ik je in de steek heb gelaten.

Maar daarna kan ik hem bijna niet meer loslaten. Het valt zelfs zijn 'glote zus' op dat hij een soort verlengstuk van mij is geworden. Als Wilco op een ochtend met de baby de trap afkomt, roept ze: 'Mama, papa

heeft bloertje afgepakt!’ Onze dochter kan de r nog niet zeggen. ‘Julkjes’ draagt ze, en zitten doe je op een ‘klukje’.

28 november 2006: Het lijkt of mijn liefde voor jou elke dag intenser wordt. De avond dat je twee weken werd en je vader mij, na een wat moeilijke dag, even van je wilde ‘verlossen’ kon ik je niet eens loslaten. Ik móest je in mijn armen voelen.

11 januari 2006: Ik heb zo ontzettend veel moeite je los te laten. Op de dagen dat je zus thuis is moet ik je al zoveel wegleggen, je in de box parkeren of in de Maxi-Cosi, om haar aandacht te geven. Afgelopen weekeinde in Groningen griste oma Janny je werkelijk uit mijn handen. Maar ik kan je zelfs aan je vader moeilijk afstaan.

Ik blijf ook nog jarenlang bang om hem kwijt te raken.
Dat hij me wordt afgenomen.

10 november 2009: Drie jaar geleden was je net geboren. Ik wil je nooit, nooit meer kwijt. Ik hou maar het gevoel dat je me nog een keer gaat worden afgepakt. Toen je vorige week ziek werd, dacht ik: Mexicaanse griep, het virus dat Nederland dit jaar in de ban heeft en vooral dodelijk is voor kinderen onder de vier jaar. Maar gelukkig was het niet zo, en deze week is besloten dat alle kleintjes worden gevaccineerd. Bij me blijven, boef! Twee miskramen voor je, twee miskramen na je. Wat ben jij toch een ongelooflijk wonder.

Ze komt op mijn bureau aflopen, een beetje schichtig; in haar hand een potje met narcisjes. Ze zet het voor me neer. Zegt: 'Je weet wel waarom.' En ik zeg: 'Bedankt,' terwijl zij zich uit de voeten maakt.

Ik zeg bedankt.

Bedankt voor het gebaar.

Bedankt voor het medeleven.

Bedankt dat ik nu elke keer als ik naar deze narcisjes kijk precies weet waarom.

Bedankt en naar de hel moet je.

Ach, die lieve redactieassistente. Kan zij er wat aan doen.

Ik ben die dag weer aan het werk gegaan, het moet 2 februari 2006 zijn geweest. De dag ervoor schrijf ik in mijn dagboek:

Twee weken geleden wisten we nog van niks. Toen waren we nog zo gelukkig. Toen stond ik, ook weer zo vroeg wakker, al om zes uur op. Las lekker rustig in mijn eentje de krant. En drie uur later was alles aan diggelen. Ik slik iedere dag foliumzuur. Nog steeds, morgen weer werken. Ach klein wurmpje.

Vind ik het larmoyant, nu ik dit veertien jaar later lees?

Nee. Wel dramatisch. Maar het wás ook dramatisch. Het is niet voor niets dat die scène met dat potje narcisjes, die ik niet in mijn dagboek heb opgetekend, me nog zo scherp voor de geest staat. Dat ik die felle, machteloze woede nog steeds in me voel oplaaien als ik denk aan alle dingen die in die tijd zijn gezegd, zo goed bedoeld. Zo wreed.

‘Het is beter zo, het kindje was vast niet goed geweest.’

‘Gauw weer opnieuw proberen.’

‘Mijn grootmoeder heeft wel acht miskramen gehad.’

‘Gelukkig was je nog niet zo lang zwanger, een vriendin van me moest met vijf maanden bevallen omdat haar baby niet levensvatbaar was.’

‘Mijn nicht had een doodgeboren kindje.’

‘Ik ken iemand die een collega had die een tweeling kreeg waarvan een van de kindjes vlak na de geboorte overleed.’

‘Het is de natuur.’

‘Gelukkig heb je al een kind.’

Gelukkig had ik al een kind.

Dus deze bleven me bespaard:

‘Maar je weet tenminste dat het kan.’

‘Gewoon blijven oefenen.’

De vrouw die deze opmerkingen te horen kreeg moest lang oefenen. En nee, toen ze opnieuw zwanger was, wist ze helemaal niet dat het kon. Ze wist vooral hoe het mis kon gaan.